

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA Z GEOGRAFII -KLASA VII

OPRACOWANO W OPARCIU O:

1. Podstawę programową.
2. "Program nauczania geografii dla szkoły podstawowej – Planeta Nowa" autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic- wydawnictwa "Nowa Era".
3. Wewnątrzszkolny System Oceniania.

PROGRAM realizowany jest w ciągu 2 godzin tygodniowo.

UCZNIOWIE W TOKU ZAJ LEKCYJNYCH MOG OTRZYMYWA OCENY CZ STKOWE ZA:

- sprawdziany wiadomości z zakończonego działu;
- krótkie sprawdziany wiedzy – kartkówki;
- odpowiedź ustną (połączoną ze znajomością mapy);
- samodzielnie wykonaną pracę domową;
- aktywność na lekcji (lub jej brak);
- przygotowanie do lekcji (przynoszenie zeszytu przedmiotowego i podręcznika);
- krótkie odpowiedzi w toku lekcji;
- prezentowanie pracy grupy;
- wykonanie prac dodatkowych (zaproponowanych przez ucznia lub wskazanych przez nauczyciela), wynikających z zainteresowań ucznia, wiążących się z programem jak i wykraczające poza program np.: własne działania na rzecz środowiska potwierdzone przez dorosłych, przygotowanie materiału do nowej lekcji, zorganizowanie wystawy, konkursu itp.,

ZASADY OCENIANIA I KLASYFIKACJI UCZNIÓW:

1) Prace klasowe (do 45 minut)

- * Prace klasowe są obowiązkowe. W przypadku nieobecności ucznia na pracy klasowej powinien napisać ją w terminie dwutygodniowym od momentu powrotu do szkoły (czas i sposób do uzgodnienia z nauczycielem).
- * Jeżeli uczeń nie napisze pracy klasowej w uzgodnionym terminie, nauczyciel wpisuje do dziennika ocenę niedostateczną.
- * Praca klasowa jest zapowiedziana tydzień wcześniej oraz omówiony i powtórzony jest jej zakres.
- * Prace pisemne powinny być ocenione i oddane w ciągu 2 tygodni.
- * Nieobecność ucznia na sprawdzianie wynikająca z celowego unikania lekcji (lekcja nieusprawiedliwiona) równoznaczna jest z otrzymaniem oceny niedostatecznej.
- * Wszystkie prace są archiwizowane - do wglądu dla rodziców na spotkaniach indywidualnych u nauczyciela przedmiotu.

2) Jeżeli uzyskana przez ucznia ocena z prac klasowych nie satysfakcjonuje go - istnieje możliwość poprawy w terminie ustalonym przez nauczyciela.

3) Kartkówki (10 -20 minut)

- * Kartkówki nie muszą być zapowiadane i nie podlegają poprawie.
- * Uczniowie nieobecni na kartkówce jeśli chcą piszą ją lub odpowiadają ustnie w najbliższym terminie (jeden tydzień). Czas i sposób do uzgodnienia z nauczycielem.
- * Kartkówka obejmuje materiał z dwóch lub trzech ostatnich tematów.
- * Nieobecność ucznia na lekcji nie zwalnia go z przygotowania się do lekcji i możliwości pisania kartkówki.

4) Przy odpowiedzi ustnej obowiązuje ucznia znajomość treści z trzech ostatnich tematów.

5) Aktywność

- * Przez aktywność na lekcji rozumiemy: częste zgłaszanie się na lekcji i udzielanie poprawnych odpowiedzi, rozwiązywanie przykładów ćwiczeniowych, aktywną pracę w grupach.

* Aktywność na lekcji nagradzana jest oceną „+” lub ustną pochwałą. O ilości przyznanych „+”

decyduje nauczyciel, biorąc pod uwagę stopień trudności rozpatrywanego przez ucznia problemu

oraz możliwości intelektualne ucznia.

* Za minimum 4 zgromadzone znaki „+” uczeń otrzymuje ocenę.

6) Przy ocenieniu zeszytu przedmiotowego bierze się pod uwagę systematyczność, poprawność

i staranność prowadzenia notatek.

7) Nauczyciel ma prawo przerwać jakąkolwiek formę pisemną (*kartkówka, sprawdzian, praca klasowa*) uczniowi (*lub całej klasie*), jeżeli stwierdzi na podstawie zachowania ucznia (*klasy*) niesamodzielność pracy (*przez niesamodzielną pracę należy rozumieć: odwracanie się, rozmawianie, odpisywanie, przepisywanie itp.*) lub zakłócanie przebiegu sprawdzianu (*np. sygnałem telefonu komórkowego*). Stwierdzenie niesamodzielnej pracy lub zakłócanie przebiegu jest podstawą do wystawienia oceny niedostatecznej, której nie można poprawić

8) W przypadku sprawdzianów pisemnych przyjmuje się następujące procentowe ilości punktów na poszczególne oceny:

* celujący – **od 97 do 100%**

* bardzo dobry – **od 91 do 96%**

* dobry – **od 75 do 90%**

* dostateczny – **od 51 do 74%**

* dopuszczający – **od 31 do 50%**

* niedostateczny – **od 0 do 30%**

9) Dwa razy w semestrze (przy 2 godz./tyg.) i jeden raz w semestrze (przy 1 godz./tyg.) uczeń może zgłosić (tylko na początku lekcji) nieprzygotowanie do lekcji bez podania przyczyny.

* „nieprzygotowanie” zgłasza się na początku lekcji i przez nie rozumie się: niegotowość do odpowiedzi ustnej, kartkówki

Uwaga:

nie można zgłaszać nieprzygotowanie w przypadku zapowiedzianego wcześniej na dany dzień sprawdzania i oceniania określonej formy - tu: sprawdzianu, kartkówki, innych zleconych zadań.

10) Po dłuższej, usprawiedliwionej nieobecności w szkole (powyżej 2 tygodni) uczeń będzie oceniany po nadrobieniu braków w wiadomościach, zapisach lekcyjnych, ćwiczeniach wykonywanych na lekcjach, pracach domowych - co należy do jego obowiązku.

Nastąpi to nie później niż po 2 tygodniach od czasu powrotu na zajęcia. Dokładny termin i formę ustala nauczyciel uwzględniając przyczynę absencji i możliwości ucznia.

11) Uzyskane stopnie w poszczególnych formach aktywności ucznia stanowią podstawę stopnia na koniec półrocza.

12) Przy wystawianiu oceny na koniec roku szkolnego uwzględnia się pracę i wyniki z całego roku szkolnego.

13) Przy wystawianiu oceny półrocznej (końcoworocznej) z geografii nauczyciel może posłużyć się średnią ważoną.

Podstawą obliczenia średniej ważonej są wszystkie otrzymane oceny (w przypadku prac poprawianych – obie oceny).

Przyjmuje się, że w przypadku poprawiania oceny, ocena z poprawy ma taką samą wagę jak ocena poprawiana.

Każda ocena cząstkowa, którą otrzymuje uczeń ma ustaloną wagę.

Formy aktywności .Waga oceny:

1. Praca na lekcji, praca w grupach- 1
2. Aktywność na lekcji - 1
3. Zeszyt przedmiotowy, zeszyt ćwiczeń -1
4. Zadanie domowe- 1
5. Odpowiedź ustna -2
6. Kartkówka (z 2-3 ostatnich tematów)- 2
7. Realizacja i prezentacja projektu- 2
8. Test z całego działu - 3

W przypadku oceniania innej formy aktywności lub potrzeby wyróżnienia któregoś z działań, nauczyciel ustala sposób oceny oraz jej wagę i informuje o tym uczniów.

13) Warunkiem uzyskania oceny celującej na koniec półrocza lub roku szkolnego jest spełnienie co najmniej jednego z poniższych warunków:

- * uczeń otrzymuje oceny bardzo dobre i celujące w ciągu semestru.
- * uczeń osiąga sukcesy (przechodzi do następnego etapu) w konkursie kuratorskim na szczeblu przynajmniej rejonowym

WYMAGANIA DLA UCZNIÓW Z DYSFUNKCJAMI

- uczniowi z dysleksją - wydłuża się czas na wykonanie zadania, pracy pisemnej (docenia się przede wszystkim wysiłek włożony w wykonanie różnych zadań)
- uczniowi z dysgrafią - w większym stopniu ocenia się na podstawie wypowiedzi ustnych, w pracach pisemnych ocenia się przede wszystkim ich treść (stronę merytoryczną)
- w stosunku do ucznia, u którego stwierdzono specyficzne trudności w nauce uniemożliwiające sprostanie wymogom edukacyjnym wynikającym z realizowanego programu nauczania, potwierdzone pisemną opinią poradni psychologiczno-pedagogicznej lub innej upoważnionej do tego jednostki - nauczyciel stosuje obniżenie wymagań jednak są one nie mniejsze niż opisane wymagania na ocenę dopuszczającą.

Wymagania szczegółowe zgodnie z działami materiału nauczania, programem nauczania i podstaw programów zawarte są w załączniku

Załącznik - Wymagania edukacyjne dla klasy VII szkoły podstawowej.

Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 7

oparte na *Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa* autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic

Wymagania na poszczególne oceny				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
1. Podstawy geografii (rozdział dodatkowy)				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>geografia</i> • przedstawia podział nauk geograficznych • podaje wymiary Ziemi • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>siatka geograficzna, południk, równoleżnik, zwrotnik, długość geograficzna, szerokość geograficzna</i> • wskazuje na globusie i na mapie południk: 0° i 180° oraz półkulę wschodnią i półkulę zachodnią • wskazuje na globusie i na mapie równik oraz półkule: północną i południową • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa, skala, siatka kartograficzna, legenda mapy</i> • wymienia elementy mapy • wymienia rodzaje skal • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wysokość względna, wysokość bezwzględna, poziomic</i> • odczytuje z mapy wysokość bezwzględną • podaje na podstawie atlasu nazwy map ogólnogeograficznych i tematycznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia różnicę między geografią fizyczną a geografią społeczno-ekonomiczną • wymienia źródła informacji geograficznej • podaje cechy kształtu Ziemi • odczytuje wartości szerokości geograficznej zwrotników, kół podbiegunowych oraz biegunów • podaje cechy siatki geograficznej • określa położenie geograficzne punktów i obszarów na mapie • wyjaśnia różnicę między siatką kartograficzną a siatką geograficzną • szereguje skale od największej do najmniejszej • podaje różnicę między wysokością względną i wysokością bezwzględną • określa na podstawie rysunku poziomicowego cechy ukształtowania powierzchni terenu • charakteryzuje mapy ze względu na ich przeznaczenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym się zajmują poszczególne nauki geograficzne • przedstawia poglądy na kształt Ziemi • wymienia dowody na kulistość Ziemi • wymienia cechy południków i równoleżników • odczytuje długość i szerokość geograficzną na globusie i na mapie • odszukuje obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych • przedstawia skalę w postaci mianowanej i podziałki liniowej • wymienia metody prezentacji zjawisk na mapach • omawia sposoby przedstawiania rzeźby terenu na mapie • oblicza wysokości względne • omawia podział map ze względu na treść, skalę i przeznaczenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady praktycznego zastosowania geografii • wyjaśnia różnicę między elipsoidą a geoidą • wyjaśnia znaczenie układu współrzędnych geograficznych • oblicza na podstawie współrzędnych geograficznych rozciągłość równoleżnikową i południkową • analizuje treści map wykonanych w różnych skalach • posługuje się skalą mapy do obliczania odległości w terenie i na mapie • omawia metody prezentacji zjawisk na mapach • charakteryzuje rzeźbę terenu na podstawie rysunku poziomicowego i mapy ogólnogeograficznej • odszukuje w atlasie mapy i określa ich przynależność do poszczególnych rodzajów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa przedmiot badań poszczególnych nauk geograficznych • ocenia znaczenie umiejętności określania współrzędnych geograficznych w życiu człowieka • oblicza skalę mapy na podstawie odległości rzeczywistej między obiektami przedstawionymi na mapie • wskazuje możliwość praktycznego wykorzystania map w różnych skalach • interpretuje treści różnego rodzaju map i przedstawia ich zastosowanie
2. Środowisko przyrodnicze Polski				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje cechy położenia Polski w Europie na podstawie mapy ogólnogeograficznej • podaje całkowitą i administracyjną powierzchnię Polski • wskazuje na mapie geometryczny środek Polski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia cechy położenia Europy i Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej • opisuje granicę między Europą a Azją na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy • odczytuje szerokość i długość 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oblicza rozciągłość południkową i rozciągłość równoleżnikową Europy i Polski • charakteryzuje na podstawie map geologicznych obszar Polski na tle struktur geologicznych Europy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia konsekwencje położenia matematycznego, fizycznogeograficznego oraz geopolitycznego Polski • opisuje jednostki geologiczne Polski i podaje ich charakterystyczne cechy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje konsekwencje rozciągłości południkowej i rozciągłości równoleżnikowej Polski i Europy • wykazuje zależność między występowaniem ruchów górotwórczych w Europie a współczesnym

<ul style="list-style-type: none"> •wymienia kraje sąsiadujące z Polską i wskazuje je na mapie •podaje długość granic z sąsiadującymi państwami •wyjaśnia znaczenie terminu <i>geologia</i> •wymienia najważniejsze wydarzenia geologiczne na obszarze Polski •wyjaśnia znaczenie terminów <i>plejstocen</i> i <i>holocen</i> •wyjaśnia znaczenie terminów <i>krajobraz polodowcowy</i> i <i>rzeźba glacialna</i> •wymienia formy terenu utworzone na obszarze Polski przez lądolód skandynawski •wymienia pasy rzeźby terenu Polski i wskazuje je na mapie •wymienia główne rodzaje skał •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pogoda</i>, <i>klimat</i>, <i>ciśnienie atmosferyczne</i>, <i>niż baryczny</i>, <i>wyż baryczny</i> •wymienia cechy klimatu morskiego i klimatu kontynentalnego •wymienia elementy klimatu •wyjaśnia znaczenie terminu <i>średnia dobowo wartość temperatury powietrza</i> •wymienia czynniki, które warunkują różnicowanie temperatury powietrza i wielkość opadów w Polsce •wymienia rodzaje wiatrów •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>system rzeczny</i>, <i>dorzecze</i>, <i>zlewisko</i>, <i>przepływ</i> •wskazuje na mapie główne rzeki Europy i Polski •określa na podstawie mapy ogólnogeograficznej położenie Morza Bałtyckiego •podaje główne cechy fizyczne Bałtyku •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gleba</i>, <i>czynniki glebotwórcze</i>, <i>proces glebotwórczy</i>, <i>profil glebowy</i>, <i>poziomy glebowe</i> •wymienia typy gleb w Polsce 	<p>geograficzną wybranych punktów na mapie Polski i Europy</p> <ul style="list-style-type: none"> •wskazuje na mapie przebieg granic Polski •omawia na podstawie mapy płytową budowę litosfery •omawia proces powstawania gór •wymienia na podstawie mapy geologicznej ruchy górotwórcze w Europie i w Polsce •wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej góry fałdowe, zrębowe oraz wulkaniczne w Europie i w Polsce •omawia zlodowacenia na obszarze Polski •opisuje nizinne i górskie formy polodowcowe •porównuje krzywą hipsograficzną Polski i Europy •dokonuje podziału surowców mineralnych •wymienia strefy klimatyczne świata na podstawie mapy tematycznej •podaje cechy przejściowości klimatu Polski •podaje różnicowanie długości okresu wegetacyjnego w Polsce na podstawie mapy tematycznej •opisuje wody Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej •rozpoznaje typy ujść rzecznych •charakteryzuje temperaturę wód oraz zasolenie Bałtyku na tle innych mórz świata •opisuje świat roślin i zwierząt Bałtyku •opisuje charakterystyczne typy gleb w Polsce •przedstawia na podstawie mapy tematycznej rozmieszczenie gleb na obszarze Polski •omawia na podstawie danych statystycznych wskaźnik lesistości Polski 	<ul style="list-style-type: none"> •opisuje cechy różnych typów genetycznych gór •przedstawia współczesne obszary występowania lodowców na Ziemi i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej świata •charakteryzuje działalność rzeźbotwórczą lądolodu i lodowców górskich na obszarze Polski •omawia na podstawie mapy ogólnogeograficznej cechy ukształtowania powierzchni Europy i Polski •opisuje rozmieszczenie surowców mineralnych w Polsce na podstawie mapy tematycznej •omawia warunki klimatyczne w Europie •charakteryzuje czynniki kształtujące klimat w Polsce •odczytuje wartości temperatury powietrza i wielkości opadów atmosferycznych z klimatogramów •wyjaśnia, na czym polega asymetria dorzeczy Wisły i Odry •opisuje na podstawie mapy cechy oraz walory Wisły i Odry •charakteryzuje i rozpoznaje typy wybrzeży Bałtyku •wyróżnia najważniejsze cechy wybranych typów gleb na podstawie profili glebowych •omawia funkcje lasów •omawia na podstawie mapy Polski przestrzenne różnicowanie lesistości w Polsce •ocenia rolę parków narodowych i innych form ochrony przyrody w zachowaniu naturalnych walorów środowiska przyrodniczego 	<ul style="list-style-type: none"> •określa na podstawie mapy geologicznej obszary poszczególnych fałdowań na terenie Europy i Polski •opisuje mechanizm powstawania lodowców •wykazuje pasowość rzeźby terenu Polski •przedstawia czynniki kształtujące rzeźbę powierzchni Polski •rozpoznaje główne skały występujące na terenie Polski •podaje przykłady gospodarczego wykorzystania surowców mineralnych w Polsce •opisuje pogodę kształtowaną przez główne masy powietrza napływające nad teren Polski •opisuje na podstawie map tematycznych rozkład temperatury powietrza oraz opadów atmosferycznych w Polsce •omawia niszczącą i budującą działalność Bałtyku •omawia procesy i czynniki glebotwórcze •opisuje typy zbiorowisk leśnych w Polsce •opisuje unikalne na skalę światową obiekty przyrodnicze objęte ochroną na terenie Polski •ocenia najważniejsze działania w zakresie ochrony środowiska 	<p>ukształtowaniem powierzchni Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> •wykazuje zależność między występowaniem zlodowaceń w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski •opisuje wpływ wydobycia surowców mineralnych na środowisko przyrodnicze •wykazuje wpływ zmienności pogody w Polsce na rolnictwo, transport i turystykę •ocenia znaczenie gospodarcze rzek Polski •analizuje główne źródła zanieczyszczeń Morza Bałtyckiego •ocenia przydatność przyrodniczą i gospodarczą lasów w Polsce •podaje argumenty przemawiające za koniecznością zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego •planuje wycieczkę do parku narodowego lub rezerwatu przyrody
---	---	--	---	---

<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>lesistość</i> • wymienia różne rodzaje lasów w Polsce • wymienia formy ochrony przyrody w Polsce • wskazuje na mapie Polski parki narodowe 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia strukturę gatunkową lasów w Polsce • podaje przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody na obszarze wybranego regionu • charakteryzuje wybrane parki narodowe w Polsce 			
---	--	--	--	--

3. Ludność i urbanizacja w Polsce				
--	--	--	--	--

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie politycznej Europy największe i najmniejsze państwa Europy • wskazuje na mapie administracyjnej Polski poszczególne województwa i ich stolice • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>demografia, przyrost naturalny, współczynnik przyrostu naturalnego, współczynnik urodzeń, współczynnik zgonów</i> • wymienia na podstawie danych statystycznych państwa o różnym współczynniku przyrostu naturalnego w Europie • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>piramida płci i wieku, średnia długość trwania życia</i> • odczytuje dane dotyczące struktury płci i wieku oraz średniej długości trwania życia w Polsce na podstawie danych statystycznych • wyjaśnia znaczenie terminu <i>wskaźnik gęstości zaludnienia</i> • wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>migracja, emigracja, imigracja, saldo migracji, przyrost rzeczywisty, współczynnik przyrostu rzeczywistego</i> • wyjaśnia różnicę między emigracją a imigracją 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • szereguje województwa pod względem powierzchni od największego do najmniejszego • prezentuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby ludności Polski po II wojnie światowej • omawia na podstawie wykresu przyrost naturalny w Polsce w latach 1946–2016 • omawia przestrzenne zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego w Polsce • omawia na podstawie danych statystycznych średnią długość trwania życia Polaków na tle europejskich społeczeństw • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania gęstości zaludnienia w Europie i w Polsce • omawia na podstawie mapy tematycznej przestrzenne zróżnicowanie gęstości zaludnienia w Polsce • wymienia główne przyczyny migracji zagranicznych w Polsce • określa kierunki napływu imigrantów do Polski • podaje najważniejsze cechy migracji wewnętrznych w Polsce • charakteryzuje mniejszości narodowe i grupy etniczne w Polsce • podaje przyczyny bezrobocia w Polsce • porównuje wielkość bezrobocia w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia zmiany na mapie politycznej Europy w drugiej połowie XX wieku • oblicza współczynnik przyrostu naturalnego • podaje przyczyny zróżnicowania przyrostu naturalnego w Europie i w Polsce • omawia czynniki wpływające na liczbę urodzeń w Polsce • porównuje udział poszczególnych grup wiekowych ludności w Polsce na podstawie danych statystycznych • oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia Polski • opisuje na podstawie mapy cechy rozmieszczenia ludności w Polsce • opisuje skutki migracji zagranicznych w Polsce • porównuje przyrost rzeczywisty ludności w Polsce i w wybranych państwach Europy • omawia przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce • porównuje strukturę narodowościową ludności Polski z analogicznymi strukturami ludności w wybranych państwach europejskich • określa na podstawie danych statystycznych różnicę w strukturze zatrudnienia ludności w poszczególnych województwach • porównuje stopę bezrobocia w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia zmiany, które zaszły w podziale administracyjnym Polski po 1 stycznia 1999 r. • omawia na podstawie danych statystycznych uwarunkowania przyrostu naturalnego w Polsce na tle Europy • omawia strukturę płci i wieku ludności Polski na tle struktur wybranych państw europejskich na podstawie piramidy płci i wieku • omawia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze wpływające na rozmieszczenie ludności w wybranych państwach Europy i Polski • oblicza przyrost rzeczywisty i współczynnik przyrostu rzeczywistego w Polsce • charakteryzuje skutki migracji wewnętrznych w Polsce • omawia przyczyny rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce • przedstawia strukturę wyznaniową Polaków na tle innych państw Europy • omawia strukturę zatrudnienia wg działów gospodarki w poszczególnych województwach • omawia pozytywne i negatywne skutki urbanizacji • charakteryzuje przemiany współczesnych miast • omawia problemy mieszkańców dużych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje na podstawie dostępnych źródeł ekonomiczne skutki utrzymywania się niskich lub ujemnych wartości współczynnika przyrostu naturalnego w krajach Europy i Polski • analizuje konsekwencje starzenia się społeczeństwa europejskiego • analizuje skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Europie i w Polsce • ocenia skutki migracji zagranicznych w Polsce i w Europie • omawia na podstawie dostępnych źródeł problemy mniejszości narodowych w Europie i w Polsce • analizuje na podstawie dostępnych źródeł skutki bezrobocia w Polsce • omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące w procesie urbanizacji w Polsce po II wojnie światowej
---	---	---	---	--

<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje dane dotyczące wielkości i kierunków emigracji z Polski • wymienia główne skupiska Polonii • wyjaśnia znaczenie terminu <i>migracje wewnętrzne</i> • wymienia przyczyny migracji wewnętrznych • wymienia mniejszości narodowe w Polsce • wskazuje na mapie Polski regiony zamieszkałe przez mniejszości narodowe • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>struktura zatrudnienia, struktura wykształcenia, bezrobocie, stopa bezrobocia, ludność aktywna zawodowo</i> • odczytuje z danych statystycznych wielkość zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarki • odczytuje z mapy zróżnicowanie przestrzenne bezrobocia w Polsce i w Europie • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji</i> • odczytuje z danych statystycznych wskaźnik urbanizacji w Polsce i w wybranych krajach Europy • wyjaśnia znaczenie terminu <i>miasto</i> • wymienia największe miasta i wskazuje je na mapie Polski • wymienia funkcje miast 	<p>Polsce i innych krajach europejskich na podstawie danych statystycznych</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia typy zespołów miejskich w Polsce i podaje ich przykłady • podaje różnicę między aglomeracją monocentryczną a policentryczną • podaje przyczyny rozwoju największych miast w Polsce • podaje przykłady miast o różnych funkcjach w Polsce 	<p>wybranych krajach europejskich</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje wskaźnik urbanizacji w Polsce i wybranych krajach Europy • analizuje rozmieszczenie oraz wielkość miast w Polsce • charakteryzuje funkcje wybranych miast w Polsce • omawia przyczyny rozwoju miast w Polsce 	<p>miast</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje wielkość miast w Polsce i ich rozmieszczenie wg grup wielkościowych • omawia przemiany współczesnych miast 	
---	---	---	--	--

4. Rolnictwo i przemysł Polski

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia funkcje rolnictwa • wymienia warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce • wymienia na podstawie map tematycznych regiony rolnicze w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plon, zbiór</i> • wymienia główne uprawy w Polsce • wskazuje na mapie główne obszary 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce • prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę wielkościową gospodarstw rolnych w Polsce • przedstawia znaczenie gospodarcze głównych upraw w Polsce • prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę upraw 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rolnictwo jako sektor gospodarki oraz jego rolę w rozwoju społeczno- gospodarczym kraju • omawia regiony rolnicze o najkorzystniejszych warunkach do produkcji rolnej w Polsce • przedstawia strukturę użytkowania ziemi w Polsce na tle innych krajów Europy • prezentuje na podstawie danych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia poziom mechanizacji i chemizacji rolnictwa w Polsce • charakteryzuje czynniki wpływające na rozmieszczenie upraw w Polsce • porównuje produkcję roślinną w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy • porównuje produkcję zwierzęcą w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy • omawia rozwój przemysłu w Polsce po II 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia korzyści i szanse dla polskiego rolnictwa w Unii Europejskiej • dokonuje na podstawie danych statystycznych analizy zmian pogłowia wybranych zwierząt gospodarskich w Polsce po 2000 r. i wyjaśnia ich przyczyny • przedstawia perspektywy rozwoju gospodarki morskiej w Polsce
---	---	---	--	---

<p>upraw w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>chów, hodowla, pogłowie</i> •wymienia główne zwierzęta hodowlane w Polsce •wskazuje na mapie obszary hodowli zwierząt gospodarskich •dokonuje podziału przemysłu na sekcje i działy •wymienia funkcje przemysłu •wymienia źródła energii •wymienia typy elektrowni •wskazuje na mapie największe elektrownie w Polsce •wymienia największe porty morskie w Polsce i wskazuje je na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> •wskazuje rejony warzywnictwa i sadownictwa w Polsce •przedstawia znaczenie gospodarcze produkcji zwierzęcej w Polsce •wymienia czynniki lokalizacji hodowli bydła, trzody chlewnej i drobiu w Polsce •omawia cechy polskiego przemysłu •wymienia przyczyny zmian w strukturze przemysłu Polski •lokalizuje na mapie Polski elektrownie ciepłone, wodne i niekonwencjonalne •opisuje wielkość energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych •opisuje na podstawie danych statystycznych wielkość przeładunków w portach morskich Polski 	<p>statystycznych strukturę hodowli w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> •przedstawia przemysł jako sektor gospodarki i jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju •omawia przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia przemysłu w Polsce •prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce na tle wybranych krajów Europy •opisuje na podstawie danych statystycznych strukturę przeładunków w portach morskich Polski •opisuje strukturę połowów ryb w Polsce 	<p>wojnie światowej</p> <ul style="list-style-type: none"> •analizuje przyczyny i skutki restrukturyzacji polskiego przemysłu •omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące współcześnie w polskiej energetyce •określa na podstawie dostępnych źródeł uwarunkowania rozwoju gospodarki morskiej w Polsce •omawia problemy przemysłu stoczniowego w Polsce 	
---	--	--	---	--

5. Usługi w Polsce

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •podaje przykłady różnych rodzajów usług w Polsce •wyjaśnia znaczenie terminu <i>komunikacja</i> •wyróżnia rodzaje transportu w Polsce •wskazuje na mapie Polski porty handlowe, śródlądowe oraz lotnicze •wyróżnia rodzaje łączności •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>turystyka, walory turystyczne, infrastruktura turystyczna</i> •dokonuje podziału turystyki •wymienia i wskazuje na mapie regiony turystyczne Polski •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksport, import, bilans handlu zagranicznego</i> •wymienia państwa będące głównymi partnerami handlowymi Polski 	<ul style="list-style-type: none"> •Uczeń: •omawia zróżnicowanie usług w Polsce •omawia rodzaje transportu lądowego w Polsce •omawia na podstawie map tematycznych gęstość dróg kołowych i autostrad w Polsce •omawia na podstawie mapy tematycznej gęstość sieci kolejowej w Polsce •omawia na podstawie danych statystycznych morską flotę transportową w Polsce •omawia czynniki rozwoju turystyki •wymienia i wskazuje na mapie polskie obiekty, znajdujące się na <i>Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO</i> •omawia strukturę towarową handlu międzynarodowego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •przedstawia usługi jako sektor gospodarki oraz ich rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju •charakteryzuje udział poszczególnych rodzajów transportu w przewozach pasażerów i ładunków •omawia ruch pasażerski w portach lotniczych Polski •podaje przyczyny nierównomiernego dostępu do środków łączności na terenie Polski •charakteryzuje obiekty znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> •charakteryzuje na przykładach walory turystyczne Polski •przedstawia przyczyny niskiego salda bilansu handlowego w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •wyjaśnia przyczyny zróżnicowania sieci transportowej w Polsce •określa znaczenie transportu w rozwoju gospodarczym Polski •prezentuje na podstawie dostępnych źródeł problemy polskiego transportu wodnego i lotniczego •określa znaczenie łączności w rozwoju gospodarczym Polski •analizuje na podstawie dostępnych źródeł wpływy z turystyki w Polsce i w wybranych krajach Europy •ocenia na podstawie dostępnych źródeł atrakcyjność turystyczną wybranego regionu Polski •ocenia znaczenie handlu zagranicznego dla polskiej gospodarki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •ocenia na podstawie dostępnych źródeł poziom rozwoju turystyki zagranicznej w Polsce na tle innych krajów Europy •omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany, jakie zaszły w geograficznych kierunkach wymiany międzynarodowej Polski •podaje przykłady sukcesów polskich firm na arenie międzynarodowej
--	--	--	--	---

6. Zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego Polski

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •wymienia źródła zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego •podaje przyczyny kwaśnych opadów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •omawia rodzaje zanieczyszczeń i ich źródła 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •charakteryzuje wpływ poszczególnych sektorów gospodarki na stan środowiska 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •analizuje na podstawie mapy tematycznej stan zanieczyszczeń wód śródlądowych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •ustala na podstawie dostępnych źródeł, jakie regiony w Polsce cechują się największym zanieczyszczeniem
--	---	---	---	--

		• podaje źródła zanieczyszczeń komunalnych	• omawia skutki zanieczyszczeń środowiska naturalnego	środowiska przyrodniczego
7. Relacje między elementami środowiska geograficznego				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>powódź, dolina rzeczna, koryto rzeczne, terasa zalewowa, sztuczny zbiornik wodny</i> • wymienia przyczyny powodzi w Polsce • wymienia główne źródła energii w województwach pomorskim i łódzkim • wymienia przyczyny migracji do stref podmiejskich • wymienia przyczyny wyludniania się wsi oddalonych od dużych miast • wymienia podstawowe cechy gospodarki centralnie sterowanej i gospodarki rynkowej • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>centra logistyczne, spedycja</i> • wymienia główne atrakcje turystyczne wybrzeża Bałtyku i Małopolski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje zjawisko powodzi • wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski obszary zagrożone powodzią • wskazuje na mapie Polski rozmieszczenie największych sztucznych zbiorników wodnych • podaje przyczyny rozwoju energetyki wiatrowej i słonecznej w województwach pomorskim i łódzkim • omawia przyczyny migracji do stref podmiejskich • wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego obszary o dużym wzroście liczby ludności • omawia cechy gospodarki Polski przed 1989 r. i po nim • omawia na podstawie mapy sieć autostrad i dróg ekspresowych • wymienia rodzaje usług, które rozwijają się dzięki wzrostowi ruchu turystycznego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynniki sprzyjające powodziom w Polsce • określa rolę przeciwpowodziową sztucznych zbiorników • wyjaśnia wpływ warunków pozaprzyrodniczych na wykorzystanie OZE w województwach pomorskim i łódzkim • omawia na podstawie map tematycznych zmiany liczby ludności w strefach podmiejskich Krakowa i Warszawy • wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego gminy o dużym spadku liczby ludności • analizuje współczynnik salda migracji na przykładzie województw zachodniopomorskiego i podlaskiego • omawia strukturę zatrudnienia w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej przed 1989 r. • wymienia główne inwestycje przemysłowe we Wrocławiu i w jego okolicach • wskazuje na mapie tematycznej przykłady miejsc, w których przebieg autostrad i dróg ekspresowych sprzyja powstawaniu centrów logistycznych • wskazuje na mapie położenie głównych atrakcji wybrzeża Bałtyku i Małopolski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej • omawia największe powodzie w Polsce i ich skutki • wymienia korzyści płynące z wykorzystania źródeł odnawialnych do produkcji energii • analizuje dane statystyczne dotyczące liczby farm wiatrowych w Łódzkiem i Pomorskiem • omawia wpływ migracji do stref podmiejskich na przekształcenie struktury demograficznej okolic Krakowa i Warszawy • określa zmiany w użytkowaniu i zagospodarowaniu stref podmiejskich na przykładzie Krakowa i Warszawy • wyjaśnia wpływ migracji na strukturę wieku ludności obszarów wiejskich • opisuje zmiany, jakie zaszły w strukturze produkcji po 1989 r. w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej • omawia rolę transportu morskiego w rozwoju innych działów gospodarki • analizuje dane statystyczne dotyczące ruchu turystycznego nad Morzem Bałtyckim i w Krakowie • określa wpływ walorów przyrodniczych wybrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa na wybranych przykładach wpływ wylesiania dorzeczy, regulacji koryt rzecznych, stanu wałów przeciwpowodziowych, zabudowy teras zalewowych i sztucznych zbiorników wodnych na wezbrania oraz występowanie i skutki powodzi w Polsce • analizuje na wybranych przykładach warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające produkcji energii ze źródeł odnawialnych i nieodnawialnych lub ograniczające tę produkcję oraz określa ich wpływ na rozwój energetyki • identyfikuje na wybranych przykładach związki między rozwojem dużych miast a zmianami w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu, stylu zabudowy oraz strukturze demograficznej w strefach podmiejskich • ukazuje na wybranych przykładach wpływ procesów migracyjnych na strukturę wieku i zmiany zaludnienia obszarów wiejskich • wykazuje na podstawie dostępnych źródeł wpływ przemian politycznych i gospodarczych w Polsce po 1998 r. na zmiany struktury zatrudnienia w wybranych regionach kraju • identyfikuje związki między przebiegiem autostrad a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych oraz centrów logistycznych i handlowych na wybranym obszarze kraju • identyfikuje związki między transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych na przykładzie Trójmiasta

8. Mój region i moja mała ojczyzna

Uczeń:

- wyjaśnia znaczenie terminu *region*
- wskazuje położenie swojego regionu na mapie ogólnogeograficznej Polski
- wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej sąsiednie regiony
- wymienia najważniejsze walory przyrodnicze regionu
- wyjaśnia znaczenie terminu *mała ojczyzna*
- wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski, topograficznej lub na planie miasta obszar małej ojczyzny
- przedstawia źródła informacji o małej ojczyźnie
- wymienia walory środowiska geograficznego małej ojczyzny

Uczeń:

- charakteryzuje środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy na podstawie map tematycznych
- rozpoznaje skały występujące w regionie miejsca zamieszkania
- wyróżnia najważniejsze cechy gospodarki regionu na podstawie danych statystycznych i map tematycznych
- określa obszar utożsamiany z własną małą ojczyzną jako symboliczną przestrzeń w wymiarze lokalnym
- rozpoznaje w terenie obiekty charakterystyczne dla małej ojczyzny i decydujące o jej atrakcyjności

Uczeń:

- wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego w swoim regionie
- analizuje genezę rzeźby powierzchni swojego regionu
- prezentuje główne cechy struktury demograficznej ludności regionu
- prezentuje główne cechy gospodarki regionu
- opisuje walory środowiska geograficznego małej ojczyzny
- omawia historię małej ojczyzny na podstawie dostępnych źródeł

Uczeń:

- przedstawia w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) przyrodnicze i kulturowe walory swojego regionu
- analizuje formy współpracy między własnym regionem a partnerskimi regionami zagranicznymi
- prezentuje na podstawie informacji wyszukiwanych w różnych źródłach i w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) atrakcyjność osadniczą oraz gospodarczą małej ojczyzny jako miejsca zamieszkania i rozwoju określonej działalności gospodarczej

Uczeń:

- podaje przykłady osiągnięć Polaków w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego na arenie międzynarodowej
- projektuje na podstawie wyszukanych informacji trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie
- wykazuje na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu zależności między elementami środowiska geograficznego
- planuje wycieczkę po swojej małej ojczyźnie
- projektuje na podstawie własnych obserwacji terenowych działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności